

Sygn. akt III AUa 2967/13

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.) SSO del. Renata Żywicka
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2014 r. w Gdańsku

sprawy W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji W. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 października 2013 r., sygn. akt VII U 1561/13

postanawia:

1. odrzucić apelację;
2. nowe żądanie wyrównania świadczenia pieniężnego za okres od 1 listopada 2010 r. zgłoszone w apelacji przekazać do rozpoznania organowi rentowemu.

Sygn. akt AUa 2967/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., działając na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 1996 r. nr 87 poz. 395 ze zm.), dalej: ustawa o pracy przymusowej, od dnia 1 stycznia 2013 r. tj. za okres 3 miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku podjął wypłatę świadczenia pieniężnego z tytułu pracy przymusowej. Wysokość emerytury wnioskodawcy wyniosła od dnia 1 stycznia 2013 r. kwotę 1.780,20 zł, z przysługującym dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 203,50 zł oraz świadczeniem pieniężnym z tytułu pracy przymusowej w kwocie 203,50 zł. Od dnia 1 czerwca 2013 r. wysokość świadczenia emerytalnego do wypłaty wynosi miesięcznie 1.890,98 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony W. K., wskazując, iż żąda przywrócenia – oprócz świadczenia pieniężnego przyznanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 31 maja 1996r. w kwocie 203,50 zł – świadczenia pieniężnego „za okopy” wypłacanego mu od dnia 25 lutego 2011 r. w kwocie 71,24 zł z wyrównaniem za miesiące kwiecień i maj 2013 r., którego to świadczenia w kwocie 71,24 zł ubezpieczony zaskarżoną decyzją został pozbawiony.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 10 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Sąd wskazał, że ubezpieczony W. K., urodzony w dniu (...), emeryt, w dniu 2 kwietnia 2013 r. złożył do pozwanego organu rentowego wniosek o doliczenie do otrzymywanego świadczenia emerytalnego świadczenia pieniężnego za pracę przymusową w latach 1940-44. W latach 1940-1944 ubezpieczony pracował przymusowo w gospodarstwie rolnym należącym do Niemki E. M., położonym w miejscowości M.. Miejscowość ta była oddalona o ok. 10 km od miejscowości rodzinnej wnioskodawcy – L.; rzadko miał możliwość udania się do domu rodzinnego, mając na to przydzielony czas 4-5 godzin. W trakcie pracy w w/w gospodarstwie wnioskodawca został wywieziony w okolice T. i zatrudniony przy budowie umocnień (okopów), którą to pracę wykonywał przez 7 miesięcy – co należy zakwalifikować jako represję w formie deportacji do pracy przymusowej. Począwszy od dnia 1 listopada 1991 r. wnioskodawca otrzymał emeryturę. Decyzją Kierownika Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 8 lutego 2011 r. zostały uchylone wcześniejsze decyzje tego urzędu z dnia 7 lipca 2004 r. i 1 grudnia 2004 r. oraz przyznano ubezpieczonemu uprawnienie do świadczenia pieniężnego przewidzianego w ustawie o pracy przymusowej z tytułu deportacji do pracy przymusowej w okresie od czerwca 1994 r. do grudnia 1944 r. – łącznie 7 miesięcy – odmawiając także przyznania uprawnienia w pozostałym wnioskowanym okresie. W związku z przedłożeniem w/w decyzji, pozwany organ rentowy decyzją z dnia 25 lutego 2011 r. podjął wypłatę świadczenia pieniężnego wraz z emeryturą. Świadczenie pieniężne z tytułu pracy przymusowej ustalono na kwotę 63,39 zł miesięcznie od dnia 1 grudnia 2010 r. oraz 65,36 zł miesięcznie od dnia 1 marca 2011 r. Ostatecznie wysokość świadczenia wyniosła w drodze waloryzacji kwotę 71,24 zł miesięcznie. Decyzją z dnia 22 marca 2013 r. Kierownik Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych zmienił decyzję z dnia 8 lutego 2011 r. oraz przyznał ubezpieczonemu uprawnienie do świadczenia pieniężnego przewidzianego w ustawie o pracy przymusowej z tytułu deportacji do pracy przymusowej w okresie od stycznia 1940 r. do maja 1944 r. w maksymalnym wymiarze ustalonym art. 3 ust. 1 przywołanej ustawy (203,50 zł miesięcznie) w miejsce dotychczasowego świadczenia (w niższej kwocie 71,24 zł miesięcznie) za dotychczas uznany krótszy okres pracy przymusowej.

W związku z przedłożeniem w/w decyzji, zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 23 kwietnia 2013 r. pozwany organ rentowy od dnia 1 stycznia 2013 r. (tj. za okres 3 miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku) podjął wypłatę świadczenia pieniężnego w kwocie 203,50 zł miesięcznie – tj. w wysokości ustalonej ostatecznie przez Kierownika Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że podstawowym aktem prawnym regulującym materię niniejszego sporu jest ustawa z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 1996 r. nr 87 poz. 395 ze zm.), dalej: ustawa o pracy przymusowej.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 tejże ustawy świadczenie pieniężne, zwane dalej "świadczeniem", przysługuje osobom, które w okresie podlegania represjom określonym w ustawie były obywatelami polskimi i są nimi obecnie. Kryterium to wnioskodawca niewątpliwie spełnia.

Dalej, w myśl art. 2 ustawy represją w jej rozumieniu jest:

1. osadzenie w obozach pracy przymusowej w okresie wojny w latach 1939-1945 z przyczyn politycznych, narodowościowych, rasowych i religijnych

2. deportacja (wywiezienie) do pracy przymusowej na okres co najmniej 6 miesięcy w granicach terytorium państwa polskiego sprzed dnia 1 września 1939 r. lub z tego terytorium na terytorium:

a. III Rzeszy i terenów przez nią okupowanych w okresie wojny w latach 1939-1945,

b. Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i terenów przez niego okupowanych w okresie od dnia 17 września 1939 r. do dnia 5 lutego 1946 r. oraz po tym okresie do końca 1948 r. z terytorium państwa polskiego w jego obecnych granicach.

Jak wskazuje art. 3 ust. 2 ustawy kwota świadczenia ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja, z uwzględnieniem ust. 4.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 i 4 ustawy uprawnienie do świadczenia jest przyznawane decyzją Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, zwanego dalej "Kierownikiem Urzędu", na podstawie wniosku zainteresowanej osoby, zaopiniowanego przez właściwe stowarzyszenie osób poszkodowanych, i dokumentów oraz dowodów potwierdzających rodzaj i okres represji. W zakresie postępowania dotyczącego ustalenia lub odmowy przyznania świadczenia mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. W tym zakresie podstawą ustaleń Sądu Okręgowego były 2 decyzje Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z których wynikało – w zakresie uznania odmiennych czasookresów (najpierw jedynie 1944 rok, następnie lata 1940-1944), z czego wynikała odmienna wysokość wypłacanych świadczeń (71,24 zł, następnie 203,50 zł) – przyznanie uprawnień do świadczenia pieniężnego z tytułu deportacji do pracy przymusowej.

W myśl regulacji art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o pracy przymusowej świadczenie wypłaca właściwy organ emerytalno-rentowy, na wniosek osoby uprawnionej złożony w tym organie wraz z decyzją stwierdzającą uprawnienie do tego świadczenia osobie pobierającej emeryturę lub rentę - wraz z tą emeryturą lub rentą.

Zgodnie zaś z art. 5 ust. 2 tejże ustawy wypłata świadczenia następuje za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc zgłoszenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

Niewątpliwie warunki wynikające z art. 5 ustawy zostały spełnione w przypadku niniejszego sporu – ubezpieczony wniosek w powyższym zakresie złożył w dniu 2 kwietnia 2013 r., zaś prawo do świadczenia pozwany przyznał mu sporną decyzją z dnia 23 kwietnia 2013 r. zgodnie z cytowanym przepisem od dnia 1 marca 2013 r.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżona decyzja była prawidłowa. Żądanie bowiem skarżącego W. K. de facto sprowadzało się do oczekiwania jednoczesnego otrzymywania świadczenia przewidzianego w ustawie o pracy przymusowej z tytułu deportacji do pracy przymusowej:

- 71,24 zł – jako kwoty świadczenia za okres 7 miesięcy deportacji czerwiec – grudzień 1944 r. – przyznanej decyzją Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 08 lutego 2011 r. i wypłacanej przez pozwanego na podstawie jego decyzji z dnia 25 lutego 2011 r.
- 203,50 zł – jako maksymalnej kwoty świadczenia za okres deportacji styczeń 1940 – maj 1944 – przyznanej decyzją Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 22 marca 2013 r. i uwzględnionej przez pozwanego w spornej decyzji z dnia 23 kwietnia 2013 r.

Tymczasem obydwie powyższe świadczenia – różniące się co do kwot w związku z tym, że dotyczyły uwzględnienia odmiennych okresów pracy przymusowej - wypłacane były wnioskodawcy z tego samego tytułu – tj. z tytułu deportacji do pracy przymusowej (pierwotnie uwzględnionej w zakresie 7 miesięcy 1944 r., następnie zweryfikowanej do okresu lat 1940-1944). Bez znaczenia pozostaje przeświadczenie wnioskodawcy, że obydwie kwoty otrzymywał z różnych tytułów – nazywając jedno „za okopy” a kolejne „za pracę przymusową”.

Sąd wskazał, że nie ma zatem żadnych podstaw prawnych do wypłacenia wnioskodawcy jednocześnie obydwu kwot świadczeń skoro obecnie ustalona kwota - 203,50 zł miesięcznie - jest kwotą przyznaną w maksymalnej wysokości

i stanowi zwiększenie kwoty pierwotnie przyznanej w wysokości 71,24 zł miesięcznie, przy uwzględnieniu dłuższego okresu pracy W. K. w ramach deportacji przy pracach przymusowych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając ten wyrok w całości, podnosząc zarzut naruszenia przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c. polegający na przekroczeniu granic swobodnej oceny materiału dowodowego, dokonaniu oceny tego materiału wyłącznie w oparciu o ustawę z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przy jednoczesnym pominięciu i nie uwzględnieniu faktów i dowodów na ich poparcie przedstawionych przez wnioskodawcę, w szczególności winy urzędów za błędy w postępowaniu dowodowym od 2004 r. do 2013 r. w sprawie przyznania uprawnienia do świadczenia pieniężnego.

Skarżący wniósł o "uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 29 października 2013 r., w sprawie o sygn. akt VII U 1561/13 i poprzedzającej go decyzji ZUS w G. z dnia 23 kwietnia 2013 r. i przyznanie powodowi świadczenia pieniężnego - wyrównania z tytułu pracy przymusowej w kwocie 203,50 zł co najmniej od dnia 01.11.2010 r. (...)".

W uzasadnieniu apelacji skarżący zarzucił, że Sąd Okręgowy odniósł się jedynie do wysokości kwoty świadczenia wypłacanej przez pozwanego z tytułu deportacji wnioskodawcy do pracy przymusowej na podstawie ustawy z dnia z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej, stwierdzając, że należne ubezpieczonemu świadczenie w zwiększonej wysokości w kwocie 203,50 zł zostało wyrównane prawidłowo tj. trzy miesiące wstecz od daty złożenia wniosku tj. od dnia 2 kwietnia 2013 r., Sąd nie wziął pod uwagę faktu, że przedmiotowe świadczenie zostało mu przyznane dopiero w 2013 r. podczas gdy ubezpieczony wystąpił o jego przyznanie w 2004 r. Wnioskodawca od początku przedstawiał te same dokumenty, które ostatecznie stały się podstawą przyznania świadczenia w kwocie 203,50 zł. Zatem sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jest przyjęcie, że wyrównanie należnego świadczenia może nastąpić jedynie za okres 3 miesięcy poprzedzających ostatni z wniosków ubezpieczonego tj. z dnia 2 kwietnia 2013 r. Skarżący podniósł, że ma obecnie (...) lat i jego stan zdrowia pogarsza się, pomimo tego opiekuje się małżonką chorą na A.. Wyrównanie przedmiotowego świadczenia przez Sąd za okres wcześniejszy niż przyznany decyzją ZUS z dnia 23 kwietnia 2013 r. stanowiłby rekompensatę za te wszystkie lata, w których wnioskodawca nie otrzymywał należnego mu świadczenia w należnej wysokości, bez swojej winy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Z uwagi na stwierdzoną niedopuszczalność apelacji wnioskodawcy, zgłoszone w niej merytoryczne zarzuty nie podlegały rozpatrzeniu, apelacja zaś podlegała odrzuceniu.

Zgodnie z art. 367 § 1 k.p.c. od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji. Z przepisu tego wprost wynika, że w postępowaniu dwuinstancyjnym kontroli apelacyjnej podlega tylko to, o czym orzekł sąd pierwszej instancji. Jest to oczywiste, gdyż celem apelacji jest ponowne rozpoznanie sprawy w tych samych granicach, w jakich rozstrzygał sąd pierwszej instancji orzekając o zgłoszonych roszczeniach (por. także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1998 r., III CKN 260/97, LEX nr 519980; z dnia 20 października 2004 r., I CK 180/04, LEX nr 585667; z dnia 10 listopada 2009 r., II PZ 19/09, LEX nr 574537). W rezultacie wyrok zasadniczo może być zaskarżony tylko w takiej części, w jakiej istnieje i tylko w zakresie, w jakim żądania i wnioski strony nie zostały uwzględnione przez sąd pierwszej instancji. W innym przypadku apelacja - z braku substratu zaskarżenia - jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1998 r., III CKN 409/98, LEX nr 519240; z dnia 10 stycznia 2002 r., I CZ 197/01, LEX nr 559926; z dnia 7 listopada 2003 r., V CZ 108/03, LEX nr 602397; z dnia 7 lutego 2008 r., II PK 163/07, LEX nr 448197).

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 4779 i art. 47714 k.p.c.). Inaczej mówiąc, w sprawach tych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji, w granicach jej treści i przedmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., III UZ 1/11, LEX nr 846597 i orzeczenia w nim powołane).

Wnioskodawca odwołał się od decyzji organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. od dnia 1 stycznia 2013 r. tj. za okres 3 miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku podjął wypłatę świadczenia pieniężnego z tytułu pracy przymusowej. Wysokość emerytury wnioskodawcy wyniosła od dnia 1 stycznia 2013 r. kwotę 1.780,20 zł, z przysługującym dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 203,50 zł oraz świadczeniem pieniężnym z tytułu pracy przymusowej w kwocie 203,50 zł. Od dnia 1 czerwca 2013 r. wysokość świadczenia emerytalnego do wypłaty wynosi miesięcznie 1.890,98 zł.

Niewątpliwie więc przedmiotem zaskarżonej decyzji nie była odmowa wyrównania tak przeliczonego świadczenia za okres wsteczny w kwocie po 203,50 zł za okres od 1 listopada 2010 r. do 2013 r., lecz ustalenie czy nie doszło do zaniżenia wysokości świadczenia pieniężnego z tytułu pracy przymusowej w kwocie 71,24 zł w kwietniu i maju 2013 r. Takie właśnie żądanie stanowiło przedmiot postępowania sądowego zainicjowanego odwołaniem, w którym skarżący jednoznacznie wywodził, że oprócz świadczenia pieniężnego przyznanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 31 maja 1996 r. w kwocie 203,50 zł w kwietniu i maju 2013 r. został pozbawiony świadczenia pieniężnego „za okopy” wypłacanego mu od dnia 25 lutego 2011 r. w kwocie 71,24 zł. O takim też roszczeniu orzekł Sąd pierwszej instancji, stając na stanowisku, że przeszkodą w jego uwzględnieniu jest brak podstaw do przyznania w spornym okresie wyższego niż 203,50 zł świadczenia pieniężnego z tytułu pracy przymusowej.

Tymczasem w apelacji skarżący, pod pozorem wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji, zmierza do realizacji zupełnie innego żądania, mianowicie przeliczenia świadczenia emerytalnego od dnia 1 listopada 2010 r., przy ustaleniu wysokości świadczenia pieniężnego z tytułu pracy przymusowej po 203,50 zł.

Nie budzi bowiem wątpliwości, że tak sformułowane roszczenie nie odnosi się do będącego przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego i rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji żądania wyrównania świadczenia za kwiecień i maj 2013 r. o kwotę po 71,24 zł. Żądanie sformułowane przez skarżącego w apelacji nie było przedmiotem zaskarżonej decyzji ani orzekania przez Sąd pierwszej instancji.

Zarzuty apelacji oparte wyłącznie na nowych twierdzeniach o zaniżeniu wysokości świadczenia od 1 listopada 2010 r. wskutek błędu organu rentowego, nie mogły być przedmiotem osądu apelacyjnego. W postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania odwołania ani występować z nowymi roszczeniami (art. 383 k.p.c.). Tego rodzaju nowości faktyczne, tj. nowe żądania ubezpieczonego, które zostały zgłoszone w toku postępowania apelacyjnego, należało traktować jako nowe okoliczności sprawy i dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy żądanie wyrównania świadczenia emerytalnego od dnia 1 listopada 2010 r., które Sąd Apelacyjny zakwalifikował jako wymagające przekazania do rozpoznania organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 373 w związku z art. 370 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym, a na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. jak w punkcie drugim sentencji.

SSO del. R. Żywicka SSA M. Bober SSA I. Krzeczowska - Lasoń